

Nr 57.

Av herr **Hamrin m. fl.**, om *ändrade grunder för statsbidrag till undervisning i slöjd vid folkskolor, mindre folkskola och särskild slöjdskola.*

Från år 1920 till år 1933 utgjorde minimiarvodet för undervisning i slöjd vid folkskolor, mindre folkskolor och särskilda slöjdskolor 1 kr. 20 öre per undervisningstimme. Därav skulle staten bidraga med $\frac{9}{10}$ eller 1 kr. 8 öre. Vid 1933 års riksdag beslöts emellertid av sparsamhetsskäl den ändringen, att minimiarvodet nedsattes till 1 kr. per timme, varav staten skulle bidraga med 90 öre. Dock skulle de förutvarande bestämmelserna gälla för skolor, där undervisningen bestreds av lärare, vilkens tjänst var reglerad jämlikt § 5 i reglemente för statens pensionsanstalt. Andra förändringar vidtogos därjämte: antalet årliga undervisningstimmar nedsattes från 136 till 124, och minimiantalet elever i slöjdavdelning bestämdes till 6 under förutsättning att den bestod av alla gossar, resp. flickor, i skolan inom folkskolestadiet.

Genom dessa beslut, som återfinnas i en den 9 juni 1933 utfärdad kungörelse, kom slöjdundervisningen i ett synnerligen ogynnsamt läge och ett stort antal slöjdavdelningar måste indragas. Vid 1935 års riksdag blev dock bestämmelsen om 6 elever som minimiantal enligt kungl. proposition i ärendet uppmjukad i så måtto, att i denna siffra kunde, när det gällde flickor, även inräknas elever i småskolestadiet. I årets statsverkspropositions åttonde huvudtitel föreslås en ytterligare förbättring i berörda avseende, nämligen att minimiantalet elever i en slöjdavdelning nedsattes till 3, dock endast om de utgöras av alla gossar, resp. flickor, inom folkskolestadiet. Genom beslut enligt detta förslag skulle omkring ett tusen slöjdavdelningar tillkomma.

Emellertid har skolöverstyrelsen i skrivelse av den 31 augusti 1935 framlagt ytterligare förslag i här berörda frågor, nämligen dels att minimiarvodet för undervisning i slöjd vid folkskolor, mindre folkskolor och särskilda slöjdskolor åter måtte höjas till samma belopp som före 1933, alltså till 1 kr. 20 öre per undervisningstimme, dels även att antalet av dessa timmar per år måtte utökas till 128. Dessa förslag har dock departementschefen icke ansett sig kunna biträda.

I sin skrivelse yttrar skolöverstyrelsen: »När genom beslut av 1933 års riksdag grunderna för statsbidragets utgående till slöjdundervisningen i besparingssyfte ändrades, skedde i samband därmed även den ändringen, att det redan förut knappa timmarvodet för undervisning i slöjd nedsattes med icke mindre än en sjättedel, eller från 1 kr. 20 öre till 1 krona, på samma gång statsbidraget minskades från 1 kr. 8 öre till 90 öre. Dock skulle det högre arvudet och det större statsbidraget fortfarande få utgå för sådan slöjd-

undervisning, som handhades av särskilda slöjdlärare med full tjänstgöring och pensionsrätt i statens pensionsanstalt. — — — Redan denna olikhet i tillämpningen, vilken ju rent objektivt sett måste betecknas såsom synnerligen godtycklig, giver den vidtagna åtgärden karaktären av ett provisorium, som icke i längden torde kunna uppehållas. — — — Statsmakterna insågo också det sakligt oberättigade i de vidtagna inknappningsåtgärderna och betonade vid beslutets fattande mycket starkt, att de voro föranledda utslutande av budgetära hänsyn. Även statskontoret uttalade, att det i och för sig syntes förefalla mindre lämpligt att företaga någon sänkning i det relativt låga slöjdarvode.

Det har ju icke heller varit statsmakternas mening, att de försämrade grunderna för utgående av statsbidrag till undervisning i slöjd eller nedsättningen av slöjdlärararvode skulle äga stadigvarande natur. Det har uppenbarligen förutsatts att en återgång till tidigare, mera gynnsamma förhållanden borde ske, så snart det statsfinansiella läget sådant kunde medgiva. — — — Under uttalande av den förhoppningen att budgetära skäl icke måtte lägga hinder i vägen, finner sig överstyrelsen nu böra hemställa, att Eders Kungl. Maj:t täcktes föreslå 1936 års riksdag att besluta, att slöjdlärararvode åter måtte, där så icke redan sker, få utgå med 1 krona 20 öre i timmen. Även detta arvodesbelopp är ju en synnerligen låg betalning för det arbete, varom här är fråga.»

De motioner, som väcktes i ärendet vid 1935 års riksdag (I: 295 och II: 517) avstyrktes visserligen av statsutskottet, men detta yttrade dock därvid: »Å andra sidan vill utskottet icke underlåta att framhålla, att utskottet väl inser det behjärtansvärda i här förevarande motionsvis gjorda yrkanden, och vill utskottet uttala den förhoppningen, att de statsfinansiella förhållandena snart skola medgiva en återgång, helt eller delvis, till tidigare bestämmelser.»

Även ett arvode av 1 kr. 20 öre måste sägas vara en relativt låg avlöning då det gäller sådan utbildning och sådant arbete, som slöjdundervisningen kräver. Det har även tidigare betonats, att där slöjdundervisningen handhaves av skolans lärare måste den ske efter lärarens egentliga skoldag, då även åtskilligt annat arbete för skolans räkning väntar på att utföras. Därigenom blir undervisningen särskilt tröttande, men andra kompetenta slöjdlärare är ytterst svårt att anskaffa. Förväntningarna att kommunerna själva skulle höja beloppet till förutvarande arvode ha blott i ringa grad uppfyllts, och ingen anledning finnes antaga, att de hädanefter skulle bli mer frukostiga. Skall den så viktiga och av barn och målsmän så högt uppskattade slöjdundervisningen kunna uppehållas och i ännu större utsträckning upptagas, måste statsmakterna ge densamma det ytterligare stöd, varav den är i trängande behov. Då nu det statsfinansiella läget synes kunna medgiva en återgång till det slöjdarvode, som utgick för år 1933, synes det oss, som tiden vore inne att företaga denna ändring. Ävenledes torde antalet undervisningstimmar böra utökas, åtminstone till det antal, skolöverstyrelsen i sin förut citerade skrivelse föreslagit.

Kostnaderna för en dylik höjning av statsbidraget till lärarnas arvoden belöper sig enligt skolöverstyrelsens beräkningar till 390,000 kronor och för utökningen av antalet undervisningstimmar till 110,000 kronor eller tillhoppa 500,000 kronor. På grund av gällande rekvisitionsförfarande behöver dock icke ett bifall till ovanberörda yrkande föranleda någon anslagshöjning för budgetåret 1936/1937.

Under hänvisning till det här anförda hemställes,

att riksdagen måtte besluta att lärare, som är anställd för undervisning i slöjd vid folkskola, mindre folkskola och särskild slöjdskola, må i arvode erhålla minst 1 krona 20 öre per undervisningstimme;

att skoldistrikt må av statsmedel erhålla bidrag till lärarens avlöning, beräknat efter 1 krona 20 öre per undervisningstimme eller med högst 153 kronor 60 öre per undervisningsår; samt

att minimibeloppet av det för slöjdvadning utgående statsbidraget får beräknas efter en årlig undervisningstid av 128 timmar.

Stockholm den 17 januari 1936.

Felix Hamrin.

Elof B. Andersson.

B. v. Stockenström.

J. Bergman.

Eliel Löfgren.

D. Hansén.

